

”Kære du...”

Når kriminalitetstruede unge igen og igen får at vide, at de ikke lever op til samfundets normer og er galt på den, kan det blive til selvopfyldende profetier, mener psykolog Irene Schmelling fra Den Korte Snor, som hjælper kriminalitetstruede unge i Københavns Kommune. Her har sagsbehandlere og kontaktpersoner succes med at arbejde narrativt med de unges fortællinger om sig selv. En undersøgende, nysgerrig og kreativ tilgang er nøglen.

Af Roberta Montanari, *journalist*

Dagens skriveworkshop for sagsbehandlere og kontaktpersoner i Den Korte Snor er lige startet i et lokale i Islands Brygges Kulturhus. På det lange bord ligger mandariner og appelsiner dekorativt spredt ud blandt kaffekopper og halvt spiste croissanter. Den Korte Snor hjælper kriminalitetstruede unge fra 10 til 18 år og er et initiativ under Københavns Kommunes Socialforvaltning. De fem deltagere har alle skrivebøger og kuglepenne foran sig, for om lidt skal de skrive et bevidningsbrev til en af deres unge. Først guider psykolog Irene Schmelling dog en kort meditation kaldet *Safe Place*.

Hun er underviser og supervisor i initiativet, som samarbejder med familie, skole og øvrige myndigheder ud fra en narrativ metode. Det handler om at finde frem til modfortællinger til fastlåste, negative fortællinger, som de unge har fået bygget op om sig selv og det system, de befinder sig i. Det er vigtigt, fordi de unges fortællinger kan bringe skam, mindre-værd og destruktive mønstre med sig, som ofte kan blive selvopfyldende profetier, understreger hun.

Meditationen begynder i kulturhuset:

– Hvil fødderne på gulvet, mærk hænderne på lårene og læg mærke til dit åndedræt. Forestil dig nu et sted, hvor du føler dig helt tryk. Her kan du være dig selv og finde ro og fred, når du mærker uro...”

Uden for de brede vinduer går havnens grå vand næsten i ét med formiddagens gråmelerede himmel. En rolig stemning indtager rummet, og deltagerne er enige om, at det er en god øvelse. Flere kan dog ikke se, hvordan de skal få deres unge til at gøre brug af den.

– De vil bare synes, det er noget pjat! indvender én. Irene Schmelling tager imod kritikken og konkluderer, at øvelsen nok skal tilpasses den enkelte unges situation og personlighed.

I det hele taget handler den narrative metode om at have en nysgerrig, åben, undersøgende og helst også kreativ tilgang til den person, man kommunikerer med, forklarer hun.

– Man må gerne vende tingene på hovedet og lede aktivt efter andre perspektiver og vinkler end den vante. Ofte forstærkes de samme historier jo af at blive fortalt i hjemmet, på skolen og hos

myndighederne i en grad, så de bliver den unges identitet. Til sidst kan den unges selvbillede blive, at ”jeg *er* kriminel!”

– Opgaven er så at folde ’foretrukne fortællinger’ ud, alternative historier, som føles bedre og støtter op om en sundere ungdomsidentitet. Når historier er blevet tykke af genfortælling, må man dobbeltlytte, det vil sige lytte efter sprækker og revner mellem linjerne og se efter undtagelser og nye perspektiver, som viser den unges værdier og bagvedliggende intentioner. Det har en forebyggende og en identitetsopbyggende effekt, siger Irene Schmelling.

De vigtige ord

Omdrejningspunktet er ifølge hende at finde mere konstruktive svar på spørgsmål som: hvem er jeg, hvad vil jeg, og hvordan vil jeg gerne være?

Hun fortæller om en skoletræt pige, der havde 40 procents fravær, ”men hun havde jo 60 procents fremmøde!” Kontaktpersonen fulgte hende en dag i skole og tog et billede af pigen, mens hun gik over vejen med rygsæk på. ”Hvad ser du på billedet?” spurgte kontaktpersonen. ”Mig, der går i skole... jeg ser jo glad ud!” svarede pigen lidt overrasket og fortsatte, ”ja, jeg vil gøre min 9. klasse færdig!”

Her var starten på en ny foretrukket fortælling, som ifølge Irene Schmelling dog ofte er ”meget tynde,” så at sige uden kød på. Men ved at sætte sanser, detaljer og billeder på historierne og ved at genfortælle dem, styrkes nye hjerneforbindelser, så fortællingerne vokser i den unges bevidsthed og får fylde og liv. Man fristes til at nævne Grundtvig, der sagde, at ord skaber det, de benævner.

At sprog kan være en nøgle til forandring, er ikke nyt for Irene Schmelling. Gennem syv år arbejdede hun på Livslinien, som giver anonym telefonisk hjælp til selvmordstruede mennesker:

– Det skærpede mine sanser for, hvordan ord kan være opbyggelige i en krisesituation. Såvel som ord kan nedbryde i fx psykisk vold, så kan de også opbygge.

De tre mænd og to kvinder på workshoppen sidder fordybede i at skrive et bevidningsbrev til en ung, de har valgt. Da sagsbehandlerne og

kontaktpersonerne ellers har travle hverdage, sætter de pris på det rolige skriverum, som workshoppen tilbyder. På tavlen har underviseren skrevet de faste punkter, de skal igennem i brevet, og guider tålmodigt.

Først skal de skrive en hilsen og dato: "kære eller hej...".

Næste punkt er at skrive det, de tror var betydningsfuldt for den unge: "sidst vi var sammen, lagde jeg særligt mærke til, at du sagde/gjorde...".

Tredje punkt er at finde et billede eller metafor for en værdi, de ser i den unge: "jeg ser for mig, at du...", "jeg får et billede af...".

Fjerde punkt handler om at finde frem til evner eller færdigheder hos den unge: "jeg tror, du er god til...", "det, der betyder noget for dig, er...".

I femte punkt bringer brevskriveren sig selv på banen ved at finde genklang i sit eget liv: "jeg kommer til at tænke på...", "jeg har selv engang oplevet, at...".

I sjette punkt giver man den anden noget tilbage ved at lade sig inspirere: "det, jeg får lyst til, er...", "det har givet mig...". Til sidst afsluttes brevet med en personlig hilsen.

Bonus for relationen

Bevidning handler om at blive set for andet og mere end sin facade og umiddelbare handlinger, forklarer Irene Schmelling, fordi der er fokus på de bagvedliggende hensigter og værdier, hvilket ifølge hende ofte er en mangelvare, når man bliver rubriceret som 'forkert' af systemet. Derfor må man som fagperson undgå lineære årsagsforklaringer og ord som 'altid' og 'aldrig,' men i stedet forsøge at se verden fra den andens ståsted.

- Når man ser den unge som intentionel, ser man, at hun eller han handler ud fra sine ønsker og værdier, og dermed hjælper man den unge til at finde mening i deres handlinger og valg. Derved kan man eksternalisere den uønskede adfærd i stedet for at gøre den unge selv forkert, siger hun.

- Hvordan man får afleveret brevet, er et helt tema i sig selv! Skal man sende brevet med frimærke, skal

man skrive det i hånden, skal man sende det på mail, skal man læse det op, skal der et billede eller en tegning med? Det må I gerne overveje fra gang til gang. Indpakningen er vigtig, fordi den signalerer den værdi, man har lagt i brevet, understreger hun.

Nogle af deltagerne i workshoppen vil gerne læse deres breve op, og der viser sig at være kommet nogle rørende og ganske personlige iagttagelser frem. Bl.a. benævner en kontaktperson sin unges mod ved at have startet en ungdomsuddannelse, selvom hun sidder indsat. Han husker; "hvor sindssyg hårdt det var for mig selv at starte en ny uddannelse blandt en masse fremmede mennesker." En sagsbehandler hæfter sig ved sin unges udholdenhed, standhaftighed og meningers mod.

En central pointe ved bevidning er, at den fremmer relationen mellem den, der bevidner, og den bevidnede, forklarer psykologen. Den skaber nemlig en mere synkron relation, hvor begge i højere grad end ellers i behandlingsøjemed mødes som mennesker i øjenhøjde.

- Metoden kan i princippet bruges på alle, for vi har jo alle brug for at blive set og hørt, og vi vokser af det. Man skal ikke gøre den mere kompliceret, end den egentlig er, modellerne er ret nemme at gå til. Det handler mest om en menneskelig tilgang og en måde at indgå i en relation til andre, end det handler om slavisk at følge en metode - og så kræver det lidt tålmodighed og øvelse. Den narrative metode kan jo også kombineres med andre metoder som fx kognitiv terapi.

Man må gerne undre sig og gå undersøgende til den andens bevæggrunde, siger Irene Schmelling: "gad vide, hvad der var vigtigt for dig dér?" Humor og kreativitet kan også være fremmede for samtalen - og relationen - fx ved at finde et pudsigt eller sjovt billede på den unge, som denne kan genkende sig i. Nogle gange kræver arbejdet dog særlig tålmodighed, når den unges gennemgående respons er: "det kan jeg ikke huske", eller "det ved jeg ikke."

- Somme tider kan både den unge og kontaktpersonen ryge ind i fastlåste positioner, hvorfra de har svært ved at nå hinanden. Kontaktpersonen kan

tænke: Hvorfor vil den unge mig ikke? Men måske er den bagvedliggende hensigt for den unge at beskytte sig selv, fordi han eller hun er blevet svigtet mange gange før. Her er det vigtigt at bruge sin evne til mentalisering.

Indimellem hører Irene Schmelling i sin supervision om unge, der lyver massivt. Ifølge hende er det typisk et advarselssignal om, at der er noget helt galt i familien.

– Ofte er barnet jo bærer af alvorlige problemer i hjemmet, skyld og skam over fx psykisk sygdom eller misbrug. Så må man også inddrage hjemmet og undersøge familien ved at bede dem nævne tre gode ting i familien, tre dramatiske ting eller ved at lave Livets Træ, hvor man følger familiens livslinje. Det kan være en måde at få hele familien i tale. •

”Men ved at sætte sanser, detaljer og billeder på historierne og ved at genfortælle dem, styrkes nye” hjerneforbindelser, så fortællingerne vokser i den unges bevidsthed og får fylde og liv. Man fristes til at nævne Grundtvig, der sagde, at ord skaber det, de benævner”

DEN KORTE SNOR

Den Korte Snor, Center for Udsatte og Kriminalitetstruede Unge, er et initiativ under Københavns Kommunes Socialforvaltning. Det har eksisteret siden 2008, har afdelinger på Amager, Nørrebro, Valby og Brønshøj og har 16 kontaktpersoner og 8 sagsbehandlere ansat. Her arbejdes ud fra narrativ metode med unge kriminalitetstruede mellem 10 og 18 år, der er involverede i personfarlig, truende og uroskabende adfærd. Den Korte Snor har til formål at sænke ungdomskriminaliteten i Københavns Kommune, de primære indsatsområder er familieliv og ungeliv.

Kontaktpersonerne i Den Korte Snor mødes mindst én gang om ugen, ofte flere, med den unge. De støtter, sparrer og rådgiver den unge i forhold til deres ungdomsliv, familie og uddannelse og bruger i vid udstrækning den narrative metode i det sociale arbejde. Sagsbehandlerne har status som myndighed og tager beslutninger om fx støtteforanstaltninger eller andre projekter for den unge.